

ЗКГ
К 63 Кэр. 180Д

СОВЕТ СОЮЗНУ КОММУНИСТ ПАРТИЯСЫНЫ УСТАВЫ

КЭД ЧӨРӨНДӨГ

1962

42

КЪАРАЧАЙ-
ЧЕРКЕС
КИТАБ
ИЗДАТЕЛСТВО

Бютеу къралланы пролетарлары, бирлешигиз!

СОВЕТ СОЮЗНУ КОММУНИСТ ПАРТИЯСЫНЫ УСТАВЫ

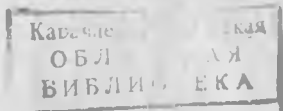
*(КПСС-ни XXII съезди
бегитгенди)*

ЧЕРКЕССК—1962

ЗКП

К 53

Кар. 180

В переводе на карачаевский язык
печатается по изданию:
Устав Коммунистической Партии
Советского Союза.
Издательство „Правда“
Москва—1961

Совет Союзу Коммунист партиясы СССР-ни ишчи классыны, колхозчу элчилерини эмда интеллигенциясыны алчы, иги анъылы къаумун кеслери разылыкълары бла бирлешдирген, совет халкъны батыр сыналгъан алчысыды.

Ишчи классны В. И. Ленин къурагъан, алчы отряды, Коммунист партия махдаулу кюреш джолну келген-

ди, ишчи классны эмда уруннъан элчилени Уллу Октябрь социалист революцияны хорламына, СССР-де пролетариатны диктатура-сын бегитиуге келтиргенди. Коммунист партияны башчылыгы бла Совет Союзда джегиучю классла къуру-тулгъандыла, совет обществе-ствону адеб эмда политика бирлиги къуралгъанды эмда бегигенди. Социализм толусу бла эмда ёмюрлюкге хорлагъанды. Коммунист партия, ишчи классны партиясы, энди бютеу совет халкъны партиясы болгъанды.

Партия халкъ ючюн джа-шайды эмда халкъгъа джу-

муш этеди. Ол общество-политика организацияны баш формасыды, совет обществону башчылыкъ этген эм-да джол кёргюзген кючю-дю. Партия совет халкъны уллу чыгъарым ишине башчылыкъ этеди, аны ахыр муратха—коммунизмни хорламына джетер ючюн кюре-шине къурамлы, планлы, илму бла тамалланнъан хал береди.

КПСС кесини ишин партия джашауну ленинчи мардаларын, биргелей башчылыкъ этиую джоругъун сёзсюз сакълауу, партияны ич демократиясын, коммунистлени тириликлерин эм-

да кеслери иш эте билиу-
лерин бардырыуу, кѡа-
гѡыуу эмда кесин кѡа-
гѡыуу не джаны бла да
ёсдюрюуу тамалында кѡу-
райды.

КПСС-ни джашаууу бу-
зулмазлыкѡ закон у—иннет
эмда кѡурам бирликди, аны
сафларыны кѡадамалыгѡы-
ды, коммунистлени барына
да уллу анѡлы мизамлары-
ды. Не тюрлю да фракция-
лыкѡ эмда кѡаумчулукѡ
марксчы-ленинчи партия-
лыкѡ бла, партияда туруу
бла келишмейди.

КПСС бютеу ишинде
марксчы-ленинчи окѡуу бла,
аны тамалында джарашды-

рылгъан, коммунист обществону ишлеу кѣзюуге партияны баш ишлери салынгъан Программа бла башчылыкъ этеди.

Марксизмни - ленинизмни чыгъарымлы ёсдюре, КПСС революцион теорияны уллу джауу ревизионизмни эмда догматизмни не тюрлю кѣрюнюулерине да къаршчы кючлю кюрешеди.

Совет Союзну Коммунист партиясы—халкъла арасы коммунист эмда ишчи къозгъалыуу айырылмазлыкъ, къурамлы кесегиди. Ол пролетар интернационализмни сыналгъан марксчы-ленинчи джорукъларындан таймай

турады, бютеу халкъла арасы коммунист эмда ишчи къозгъалыуу бирикмеклигине, бютеу къралланы коммунистлерини уллу аскери бла къарнашлыкъ байламны кючлю этиуге тири болушады.

1.

**ПАРТИЯНЫ
ЧЛЕНЛЕРИ.
АЛАНЫ БОРЧЛАРЫ
ЭМДА
ЭРКИНЛИКЛЕРИ**

1. КПСС-ге член болургъа партияны Программасын эмда Уставын кертиге санагъан, коммунизм ишлеуде тири кюрешген, партия организацияланы биринде ишлеген, партияны бегимлерин толтургъан эмда членлик взносла тѣлеген Совет Союзну хар къайсы гражданини да боллукъду.

2. Партияны члени борчлуду:

а) коммунизмни материал-техника базасын къуарар ючюн кюреширге, урунуугъа коммунистча къарауда юлгюлю болургъа, урунууда иш къоратыуну кѣлтюрюрге, хар джанъы, алчы затда алчылыкъ этерге, алчы сынамны кѣлтюрюрге эмда джаяргъа, техниканы билирге, кесини усдалыгъын ёсдюрюб иги этерге, Совет Джуртну кючюню эмда джашнаууну тамалын—ара социалист мюлкню сакъларгъа эмда кѣб этерге;

б) партияны бегимлерин джашауда кючлю эмда джаллаусуз бардырыргъа, партияны политикасын аслам-

лагъа анъылатыргъа, партияны халкъ бла байламлылыкъларын кючлю эмда иги этиуге болушургъа, адамлагъа джюрекден къараучу эмда эс бёлюучю болургъа, уруннъанланы излегенлерине эмда кереклилерине заманында сагъайыргъа;

в) къралны политика джашауунда, кърал ишлени джюрютюуде, мюлк эмда культура ишлеуледе тирикюреширге, общество борчну толтурууда юлгю кёргюзюрге, коммунист общество келишиулени бардырыуу ёсдюрюуге эмда деменъили этиуге болушургъа;

г) марксчы-ленинчи теорияны билирге, кесини ин-нет болумун кѣлтюрюрге, коммунист обществону адамын ёсдюрюуге эмда юретиуге болушургъа. Буржуй идеологияны не тюрлю кѣрюнюулери бла, энчимюлкчюлюк психологиядан къалгъанла бла, дин алдауукъла эмда озгъан замандан къалгъан-булгъанла бла кючлю кюреш бардырыгъа, коммунист адебни джорукъларын сакъларгъа, общество ишлени кесини энчи ишлеринден багъалы кѣрюрге;

д) уруннъан асламлагъа социалист интернационализмни эмда совет патри-

отизмни иннетлерин иги бардырыучу болургъа, миллетчиликден эмда шовинизмден къалгъан-булгъан-ла бла кюрешни бардырыгъа, сѣз бла эмда иш бла СССР-ни халкъларыны шох-лукъларын, совет халкъны социалист лагерни къралларыны халкълары бла, бютеу къралланы пролетарлары эмда уруннъанлары бла къарнаш байламлылыкъларын кючлю этиуге болушургъа;

е) партияны иннет эмда организацион бирикмеклигин не къадар кючлю этерге, партияны, аны сафларына коммунистни сыйлы атын джюрютюрге тыйыншы болма-

Кара-Чайы-Черкесск
ОБЛАСТНА
БИБЛИОТЕКА

гъан адамла кириуден сакъ-
ларгъа, партияны эмда халкъ-
ны аллында керти эмда тюз
болургъа, сакълыкъ кёргю-
зюрге, партия эмда кърал
ташалыкъны сакъларгъа;

ж) къагъыуу эмда ке-
син къагъыуу ёсдюрюр-
ге, джетишимсизликлени
таукел ачыкъларгъа эм-
да аланы къоратыуу ба-
джарыргъа, тыш къарамлы-
лыкъ, уллу кёллюлюк, тынч
кёллюлюк, кесимчилик бла
къаршчы кюреширге, не
тюрю да къагъыуу къы-
саргъа кюрешгенлеге къар-
шчы джуаб этерге, пар-
тиягъа эмда къралгъа заран
берген не тюрю ишлеге

да кършчы болургъа эмда аланы юсюнден партия органлагъа, КПСС-ни ЦК-сына дери билдирирге;

з) кадрланы политика болумларына эмда иш бишириулерине кёре ишге салыуда партияны джолун джаллаусуз бардырыгъа. Кадрланы ишге салыуда эмда юретиуде ленинчи джорукъланы не тюрлю да бузуууна унамазгъа;

и) партияны членлерини барына да бирча борч болгъан, партия эмда кърал мизамны сакъларгъа. Сыйына, ишлеген ишине кёре деб къарамай коммунистлени барына да партия-

ны бир мизамы, бир закону барды.

к) СССР-ни кѳоруулау кючюн деменъили этерге не кѳадар болушургѳа, халкѳ-ланы арасында рахатлыкѳ эмда шохлукѳ ючюн ары-май кюреширге.

3. Партияны членини эр-кинлиги барды:

а) партия органлагѳа сай-ларгѳа эмда сайланыргѳа;

б) партия джыйылыулада, конференциялада, съездле-де, партия комитетлени за-седаниелеринде эмда партия басмада политика эмда джа-шауда барлыкѳ ишлени эр-кин сюзерге, организация

бегим этгинчи, кесини кёлюне келгенни айтыргъа эмда аны болурун излерге;

в) партия джыйылыулада, конференциялада, съездледе, комитетлени пленумларында ишлеген ишине деб къарамай, къайсы бир коммунистни да къагъаргъа. Къагъыуу кысыуда эмда аны ючюн адамланы ызларындан тюшюуде терс болгъанла КПСС-ни сафларындан кысдауу да санаб къаты партия джуаблылыкъгъа джолугъургъа керекдиле;

г) партия джыйылыулада, бюрону эмда комитетни заседаниелеринде, аны ишини

неда къылыгъыны юсюнден
сюзюлген кёзюүледе кеси
болургъа;

д) соруулары, заявление-
лени эмда кёлюне келген-
лени партияны хар къайсы
инстанциясына, КПСС-ни
ЦК-на дери джазургъа эмда
кесини джазгъаныны юсюн-
ден джуаб излерге.

4. Партиягъа членнъе
алыу къуру бирем-бирем
халда болады. Партиягъа
членнъе анъылы, иги ишле-
ген эмда коммунизмни иши-
не ийнаннъан ишчиле, эл-
чиле эмда интеллигенцияны
адамлары алынадыла. Джа-
нъы членле белгиленнъен
кандидат стажны таусхан

кандидатладан алынадыла.
Партиягъа 18 джылы джет-
ген адамла алынадыла.
Джыйырма джылы джетме-
ген джаш тѣлю партиягъа
къуру ВЛКСМ-ни юсю бла
киреди.

Кандидатладан партиягъа
членнѣе алыу джорукъ:

а) партиягъа членнѣе кир-
генле, партия стажы юч
джылдан аз болмагъан эмда
рекомендация берилгенлени
производство эмда общество
ишде бирге ишлеу бла бир
джылдан аз билмеген,
КПСС-ни юч членини реко-
мендацияларын береди.

Биринчи эскертиу. Пар-

тиягъа ВЛКСМ-ни членлерин алыуда ВЛКСМ-ни район эмда шахар комитетини рекомедациясы партияны бир членини рекомедациясына тенъ болады.

Экинчи эскертиу. КПСС-ни ЦК-ны членлери бла членнъе кандидатлары рекомедацияла бермейдиле.

б) партиягъа алыуу юсюнден ишни сюзюлгени, бегим этилгени да партияны башланнъан организациясыны бютеу джыйылыуунда болады; аны бегими партияны райкому, районнъа юлешиниуу болмагъан шахарлада

уа — горкому бегитгенден
сора бегигеннѣе саналады.

Партиягъа алыуу юсюн-
ден иш сюзюлген сагъатда
рекомендация бергенлени
болуулары амалсыз керекли
тюдю;

в) алгъын башха кърал-
ланы коммунист эмда ишчи
партияларыны членлери бол-
гъан СССР-ни гражданлары
Совет Союзну Коммунист
партиясына КПСС-ни ЦК-сы
бегитген джорукъгъа кѣре
алынадыла.

Алгъын башха партияла-
да болгъан адамла КПСС-ге
къалгъанлагъа болгъан джо-
рукъда, алай'а амалсыз об-
ком, крайком, союз респуб-

ликаны компартиясыны ЦК-сы бегитиб алынадыла.

5. Рекомендация бергенле рекомендация берилгенлени политика, иш эмда адеб адамлыкъларыны характеристикаларыны тюзлюгюне партия организацияланы алында джуаблыдыла.

6. Партиягъа киргенлени партия стажлары башланъан партия организацияны бютеу джыйылыуу ол кандидатны партиягъа членнъе алыргъа бегим этген кюнден тергеледи.

7. Партияны членлери бла членнъе кандидатланы учет-ха алыуу эмда аланы бир организациядан бирси орга-

низациягъа кѣчгенлерини джоругъун КПСС-ни ЦК-ны тыйышлы инструкциялары тамамлайдыла.

8. Эсге алынырча тыйышлы сылтауу болмагъанлай юч айны ичинде членлик взносланы тѣлемеген, партияны членини неда членнѣ кандидатыны юсюнден иш башланнъан партия организацияда сюзюлюрге керекди. Сора бу затда, партияны ол члени неда членнѣ кандидаты кертиси да партия бла арасы айырылгъаны белгили болса, ол партиядан кеси аллына чыгъыб къалгъаннъа саналады, аны юсюнден башланнъан

партия организация оноу этеди эмда аны бегитирге партияны райкомуна неда горкомуна береди.

9. Устав борчларын толтурмагъаны эмда башха терсликлери ючюн партияны члени неда членнъе кандидаты джуабха тартылады эмда анъа айыбла: на вид, выговор (къаты выговор), учет карточкагъа джазылгъан выговор (къаты выговор) салыныргъа боллукъду. Партия айыбха джолукъдурууну баш мардасы партиядан чыгъарыуду.

Керекли кѣзюӱледе партия айыбха джолукъдуруугъа санаб партия организа-

ция партияны членин бир
джыл болджал бла канди-
датха кѣчюрюрге боллукъ-
ду. Партияны членин канди-
датха кѣчюрюуню юсюнден
башланнъан партия органи-
зацияны оноун партияны
райкому неда горкому бе-
гитеди. Салыннъан болджал
бошалгъандан сора канди-
датха кѣчюрюлген партия-
гъа членнѣе кѣалгъанла
алыннъан джорукъ бла алы-
нады эмда аны алгъыннѣе
партия стажы сакъланады.

Уакъ терсликле ючюн нѣ-
герлик, кѣагъыу, партия
сюзюуге чыгъарыу, эскер-
тиу неда кѣргюзюу халда

партия юретиу эмда мадар-ла этилирге керекдиле.

Партиядан чыгъарыу ишге оноу бек уллу эс бёлюнюб эмда коммунистге кюрелген терсликлени тюзлюклерин терен билиб этилирге керекди.

10. Коммунистни партиядан чыгъарыу ишге башланнъан партия организацияны бютеу джыйылыуунда оноу этиледи. Партиядан чыгъарыуу юсюнден башланнъан партия организацияны этген оноууна партияны ол джыйылыуда болгъан членлерини юч этиб экиден аз болмагъаны чёб атса эмда партияны райкому неда гор-

кому аны бегитсе, ол оноу бегигеннѣ саналады. Партиядан чыгъарыуу юсюнден райкомну, горкомну оноуу, партияны обкому, крайкому неда союз республиканы компартиясыны ЦК-сы бегитгенден сора битгеннѣ саналады.

КПСС-ден чыгъарыуу юсюнден оноуу партияны обкому, крайкому неда союз республиканы компартиясыны ЦК-сы бегитгинчи партия билет неда кандидат карточка коммунистни кѡлунда кѡалады эмда аны джабыкъ партия джыйылыулагда джюрюрге эркинлиги барды,

Партиядан чыгъарылгъан-
нъа эки айлыкъ болджалны
ичинде огъаргъы партия ор-
ганлагъа, КПСС-ни ЦК-на
дери апелляция берирге
эркинлиги сакъланады.

11. Союз республиканы
компартиясыны ЦК-сыны,
партияны крайкомуну, об-
комуну, окружкомуну, гор-
комуну, райкомуну членле-
рин, членнъе кандидатла-
рын, аны ревизия комиссия-
ларыны членлерин партия
джуаблылыкъгъа тартыу иш
башланнъан партия органи-
зациялада сюзюледи.

Партия комитетлени член-
лерине эмда членнъе кан-
дидатлагъа, аны кибик ре-

визия комиссияланы членлерине айыб салыуу юсюнден оноу кълалгъланлагъа джюрютюлген джорукъда этиледиди.

КПСС-ден чыгъларыуу юсюнден партия организацияланы айтыулары, ол коммунист член болгълан тыйыншлы партия комитетге билдирилинеди. Союз республикалары компартиялары ЦК-ны, партияны крайкомуну, обкомуну, окружкомуну, горкомуну, райкомуну членлерин, членнъле кандидатларын, аны ревизия комиссияларыны членлерин партиядан чыгъларыуу юсюнден оноула тыйыншлы

комитетни пленумунда, аны членлерини ючден экиси болгъан кёблюгю чёб атыб боладыла.

КПСС-ни Ара Комитетини членин, членнъе кандидатын эмда Ара Ревизия Комиссияны членин партиядан чыгъарыу ишге партияны съездинде, съездлени арасында уа ЦК-ны Пленумунда Ара Комитетни членлерини ючден экиси болгъан кёблюк бла оноу этиледи.

12. Партияны члени уголовный айыбларча терслик этген эссе, ол партиядан чыгъарылады эмда Закон джаны бла айыбына джолугъады.

13. Партиядан чыгъарылгъанланы неда айыб алгъанланы апелляцияларына, аны кирик партиядан чыгъарууну юсюнден партия организацияланы оноуларына ала кирген кюнден санаб бир айдан кѣб болмагъан болджалны ичинде тыйыншы партиа комитетле къарайдыла.

II.

ПАРТИЯГЪА
ЧЛЕННЪЕ
КАНДИДАТЛА

14. Партиягъа киргенле КПСС-ни Программасы эмда Уставы бла терен шагърей болур эмда партиягъа членнъе кирирге хазырлань ючюн, керекли кандидат стажны ётедиле. Партия организация кандидатны КПСС-ни членине кирирге хазырланыууна болушургъа эмда аны энчи адамлыгъын билирге керекди.

Кандидат стажны болджа-
лы бир джыл болады.

15. Кандидатха алыуу
джоругъу (бирем башха
алыныу, рекомедацияла бе-
риу, аны алыуу юсюнден
башланнъан организацияны
оноуу эмда аны бегитиу)
партиягъа членнъе алыуда-
чады.

16. Кандидат стаж таусул-
гъандан сора башланнъан
партия организация канди-
датны партиягъа членнъе
алыуу юсюнден ишге къа-
райды. Кандидат стаж бла
джюрюген заманнъа канди-
дат кесин кёргюзмеген эсе
эмда кесини энчи адамлы-
гъы бла КПСС-ге членнъе

алыныргъа боллукъ тюл эсе, сора партия организация аны партиягъа членнъе алыугъа отказ этгенине оноу этеди эмда ол оноуну партияны райкому неда горкому бегитгенден сора ол КПСС-ге членнъе кандидатдан чыкъгъаннъа саналады.

17. Партиягъа членнъе кандидатла партия организацияны бютеу ишине къошуладыла эмда партия джыйылыулада аланы оноу этерге эркинликлери болмайды. Партиягъа членнъе кандидатла башчылыкъ этген партия органлагъа, партия конференциялагъа эмда съездлеге делегатлагъа сай-

ланыргъа боллукъ тюлдюле.

18. КПСС-ни членине кандидатла партия взносланы партияны членлери тӕлеген мардада тӕлейдиле.

III.

ПАРТИЯНЫ
ОРГАНИЗАЦИОН
КЪУРАЛЫУУ.
ПАРТИЯНЫ ИЧ
ДЕМОКРАТИЯСЫ

★

19. Партияны организацион къралыууну башчылыкъ этген джоругъу демократия централизмди, алай деген:

а) партияны башчылыкъ этген органларыны барыны да тюрбюнден башына дери сайланыулары;

б) партия органлаңы кеслерини партия организацияларына эмда огъаргъы ор-

ганлагъа кѣзюу-кѣзюую бла отчет этиулери;

в) кючлю партия мизам эмда азы кѣбюне сыйыныу;

г) огъаргъы органланы оноуларын тѣбеннъи органла толтуруу сѣзсюз борч болмакълыгъы.

20. Партия джерине-производствосуна кѣре къуралады: башланнъан организацияла коммунистлени ишлеген джерлеринде къураладыла эмда джерлерине кѣре район, шахар д. а. к. организациялагъа бирлешедиле. Ол джерге башчылыкъ этген организация, аны бир кесегине башчылыкъ этген партия органи-

зацияланы барындан да тамадады.

21. Этген оноулары партияны политикасына терс бармай эсе, партия организацияла бары да кеслеринде ишлени оноуларын этерге эркиндиле.

22. Партия организацияны башчылыкъ этген баш органы: бютеу джыйылыу (башланнъан организациялагъа), конференция (район, шахар, округ, область, край организациялагъа) съезд (союз республикаланы компартияларына, Совет Союзну Коммунист партиясына) болады.

23. Бютеу джыйылыу, кон-

ференция неда съезд бюро
неда комитет сайлайдыла,
ала толтуруучу органла бо-
ладыла эмда партия орга-
низацияны бара тургъан бю-
теу ишлерине башчылыкъ
этедиле.

24. Партия органланы
сайлаула джабыкъ (таша)
чѣб атыу бла барадыла.
Сайлаулада партияны член-
лерини барыны да кандидат-
ланы кѣоратыргъа эмда
аланы кѣагъаргъа марда-
ланмагъан эркинликлери
барды. Чѣб атыу хар кан-
дидатха башха-башха бо-
лургъа керекди. Джыйы-
лыуда, конференцияда неда
съездде болгъанланы джар-

тысындан кёбю чёб берген кандидатла сайланнъаннъа тергеледиле.

25. Партия органланы сайлаулада аланы составларын джанъыртыуу эмда башчылыкъны биринден-бирине кёче барыуу джоругъу сакъланады.

Хар кёзюулю сайлаулада КПСС-ни Ара Комитетини эмда аны Президиумуну составы тёрт этиб биринден аз болмагъаннъа джанъырады. Президиумну членлери, джорукъ болуб бир-бири ызындан юч джолдан кёбге сайланмайдыла. Партияны ишде тургъан ол не-да бирси адамлары, кесле-

рини белгили сыйлары, ул-
лу политика эмда иш кѣу-
рай билиулері дагъыда баш-
ха адамлыкълары ючюн
башчылыкъ этген органла-
гъа бир-бири ызындан уза-
гъыракъ заманнъа сайланыр-
гъа боллукъдула. Бу кѣзюу-
де джабыкъ (таша) чѣб
атыуда тыйыншлы канди-
датха чѣблени тѣрт этиб
ючден аз болмагъаны бе-
рилсе ол сайланнъаннъа са-
налады.

Союз республикаланы
компартияларыны ЦК-рыны,
крайкомланы, обкомланы
составы хар кѣзюулю сай-
лаулада юч этиб бирден аз
болмагъаннъа джантырады;

партияны окружкомларыны, горкомларыны эмда райкомларыны, башланнъан партия организацияланы парткомларыны неда бюроларыны составы джарымына джанъырады. Башчылыкъ этген бу партия органланы членлери уа бир-бири ызындан юч джолдан кѣб болмагъан болджалгъа сайланьргъа боллукъдула. Башланнъан партия организацияланы секретарлары бир-бири ызындан эки джолда сайланьргъа боллукъдула.

Джыйылыу, конференция, съезд ол неда бирси ишлеучюню политика эмда ишджаны бла адамлыгъына къа-

раб, башчылыкъ этген орган-
ланы составына кёбюрек
болджалгъа сайларгъа да
боллукъдула. Аллай кёзюуде
аны алай сайлар ючюн, чёб
атыуда болгъан коммунист-
лени тёрт этиб ючден аз бол-
магъаныны чёбю керекди.

Партияны, турур бол-
джаллары таусулуб, баш-
чылыкъ этген партия ор-
ганны составындан кетген
членлери келлик сайлаула-
да джанъыдан сайланыргъа
боллукъдула.

26. КПСС-ни ЦК-ны чле-
ни эмда КПСС-ни ЦК-ны
членине кандидаты кесини
бютеу этген иши бла пар-
тия анъа-берген уллу инам-

ны толтурургъа керекди. КПСС-ни ЦК-ны члени не-
да членнѣе кандидаты кеси-
ни сыйын эмда адамлыгъын
тюшюрсе, ол Ара Комитет-
ни составында къалыргъа
боллукъ тюлдю. ЦК-ны чле-
нин неда членнѣе канди-
датын КПСС-ни ЦК-ны сос-
тавындан чыгъарыу ишге
Ара Комитетни Пленумун-
да джабыкъ (таша) чѣб
атыу бла оноу этиледи.
КПСС-ни ЦК-ны бютеу
членлерини юч этиб экиден
аз болмагъаны чѣб атса,
оноу болгъаннъа саналады.

Союз республиканы ком-
партиясыны ЦК-ны, партия-
ны крайкомуну, обкомуну,

окружкомуну, горкомуну членин неда членнѣе кандидатын партия органдан чыгъарыу ишге тыйыншылы партия комитетни пленумунда оноу этиледи. Джабыкъ (таша) чѣб атыуда ол комитетни членлерини юч этиб экиден аз болмагъаны чѣб атса, оноу этилгеннѣе саналады.

Ара Ревизия Комиссияны члени партия анъа берген улуу инамны толтурмаса, ол Комиссияны составындан чыгъарылыргъа керекди. Ол ишге Ара Ревизия Комиссияны заседаниесинде оноу этиледи. Ара Ревизия Комиссияны юч этиб эки-

ден аз болмагъаны джабыкъ (таша) чёб атыуда Ара Ревизия Комиссияны составындан ол неда бирси членин чыгъарыргъа деб чёб атса оноу этилгеннъе саналады.

Республика, край, область, округ, шахар эмда район партия организацияланы ревизия комиссияларыны членлерин, ол комиссияланы составындан чыгъарыу ишгетыйыншлы комиссияланы заседаниелеринде, партия комитетлени членлерине эмда членнъе кандидатларына болгъан джорукъ бла оноу этиледди.

27. Партия политика иш-

лени башха-башха партия
организациялада неда бютеу
партияда эркин эмда оюм
этиб сюзюу, партияны чле-
нини сыйырылмазлыкъ эр-
кинлигиди эмда партияны
ич демократиясыны баш
джоругъуду. Джанъыз, пар-
тияны ич демократиясы-
ны тамалында къагъыу эм-
да кесин къагъыу ба-
рыргъа, кеси аллына бол-
май, анъылы партия мизам
бегирге боллукъду.

Башха-башха партия ор-
ганизацияланы кеслеринде
неда бютеу партияда дау-
лашырча неда кереклиси
чакълы ачыкълыгъы болма-
гъан ишлени юсюнден дис-

куссияла барыргъа бол-
лукъдула.

Бютеупартия дискуссия
кереклиге саналады:

а) аны керекли болууун
область, республика масш-
табда талай партия органи-
зацияла тыйыншылыгъа сана-
сала;

б) ЦК-ны ичинде партия
политиканы баш ишлерини
юсюнден кереклиси чакълы
бегимли кёблук джокъ эсе;

в) КПСС-ни ЦК-сы поли-
тиканы ол неда бирси иш-
лерини юсюнден бютеу пар-
тия акъыллашыуу керек-
лиге санаса.

Кенъ дискуссия, артыкъ
да бек партия политиканы

ишлеринден бютеусоюз масштабда дискуссия партияны членлерини къалай къарагъанларын эркин билиу болурча эмда партияны бирикмеклигин бузгъан, фракция къаумланы къуларгъа кюрешиу, партияны ичинде айрылыкъ этерге кюрешиу болмазча бардырылыргъа керекди.

28. Партия башчылыкъны баш джоругъу—биргелей башчылыкъ этиу партия организацияланы тыйыншылысыча ишлеулерине, кадрланы тюз юретиуге, коммунистлени тириликлерин эмда кеслери ишлеялыуларын ёсдюрюуге бек керекли бо-

лумду. Бир адамны культ болууу эмда аны юсю бла партияны ич демократиясын бузуула партияда тѣзюлюрге боллукъ тюлдюле, ала партия джашауу ленинчи джорукълары бла бирге турругъа боллукъ тюлдюле.

Биргелей башчылыкъ этиу ишлеучюлени алагъа берилген иш ючюн энчи джуаблылыкъларын къоратмайды.

29. Союз республикаланы компартияларыны ЦК-ры, партияны крайкомлары, обкомлары, окружкомлары, горкомлары, райкомлары съездлени эмда конференцияланы арасы кѣзюуде кеслерини ишлерини юсюнден

таймаздан партия организациялагъа билдириб турадыла.

30. Партияны бек баш оноуларын сюзер эмда ала-ны джашауда бардырыгъа мадарла джарашдырыр, аны кибик джер-джердеги джашауну ишлерине къарар ючюн район, шахар, округ, область, край партия организацияланы эмда союз республикаланы компартияларыны активини джыйылыулары боладыла.

IV.

**ПАРТИЯНЫ
БАШ
ОРГАНЛАРЫ**

31. Совет Союзу Коммунист партиясыны баш органы партияны съездиди. Кёзюүлю съездлени төрт джылда бир кереден аз болмай Ара Комитет джыяды. Партия съезд джыйылыу эмда къараллык ишле съездден алгъа ай бла джарымдан кечге къалмай белгили этиледиле. Кёзюүсюз (чрезвычайный) съездлени

партияны Ара Комитети кесини башламчылыгы бла неда партияны членлерини арт партия съездге болгъан бютеу саныны юч этиб экиден аз болмагъаныны излегени бла джыяды. Кёзюусюз (чрезвычайный) съездле эки айны ичинде джыйыладыла. Партияны бютеу членлерини джарымындан аз болмагъаныны келечилиги болса съезд кертиге саналады.

Партияны съездинде боллукъланы мардасын Ара Комитет салады.

32. Партияны Ара Комитети 31-чи пункта кёргюзюлген болджалгъа кёзюусюз (чрезвычайный)

съездни джыймаса, кёзюусюз (чрезвычайный) съезд джыйылсын деген организацияла кёзюусюз (чрезвычайный) съездни джыйыуну юсюнден партияны Ара Комитети бла тенъ эркинликлери болгъан организацион комитет къуараргъа эркиндиле.

33. Съезд:

а) Ара Комитетни, Ара Ревизия Комиссияны эмда башха ара организацияланы отчётларына тынъылайды эмда бегитеди;

б) партияны Программа сына эмда Уставына джанъыдан къарайды, тюрлендиреди эмда бегитеди;

в) ич эмда тыш ишлени юсюнден партияны джолун белгилейди, коммунизм ишлеуню бек баш ишлерине къарайды эмда алагъа оноу этеди;

г) Ара Комитет бла Ара Ревизия Комиссияны сайлайды.

34. Ара Комитет бла Ара Ревизия Комиссия съезд бегитген составда сайланадыла.

ЦК-ны членлери къоратгъаны болса, аны составы КПСС-ни ЦК-ны членине съезд сайлагъан кандидатла бла толады.

35. Совет Союзну Комму-

нист партиясыны Ара Комитети съездлени арасы заманда партияны, джер-джердеги партия органларыны бютеу ишлерине башчылыкъ этеди, башчылыкъ этген кадрланы алыуу эмда ишге салыуу бардырады, урун-нъанланы ара кърал эмда общество организацияларыны ишлерин аладагъы партия къаумланы юсю бла бардыртады, партияны тюрлю-тюрлю органларын, учреждениелерин эмда предприятиелерин ачады эмда ала-ны иш этиулерине башчылыкъ этеди, аны кесини къарауллугъу бла ишлеген

ара газетлени эмда журналланы редакцияларын салады, партияны бюджет ачхасын юлешеди эмда аны толгъанына къарауллукъ этеди.

Башха партияла бла иш бардыруда Ара Комитет КПСС-ни ишин джюрютеди.

36. КПСС-ни Ара Комитети кесини ишинден партия органлагъа билдиргенлей турады.

37. КПСС-ни Ара Ревизия Комиссиясы партияны ара органларында ишлени дженъил эмда тюз баргъанларына, КПСС-ни Ара Комитетини кассасына эмда

предприятиелерине ревизия этеди.

38. КПСС-ни ЦК-сы алты айда бирден аз болмай член-ле бары да джыйылгъан заседание этеди. Ара Комитетге членнѐе кандидатла ЦК-ны Пленумларыны заседаниелеринде оноу этерге эркинликсиз боладыла.

39. Совет Союзну Коммунист партиясыны Ара Комитети Пленумланы биринден бирине дери ЦК-ны ишине башчылыкъ этерге — Президиум; бара тургъан ишлеге артыкъ да бек кадрланы алыу-гъа эмда ишлени толгъанларын билиуню къураугъа

башчылыкъ этерге Секретариат сайлайды; РСФСР-ни юсюнден КПСС-ни ЦК-ны Бюросун къурайды.

40. Совет Союзу Коммунист партиясыны Ара Комитети ЦК-да Партия Контроль Комитет къурайды.

КПСС-ни ЦК-да Партия Контроль Комитет:

а) КПСС-ни членлери эмда членнъе кандидатлары партия мизамны тутханлары тинтеди, партияны Программасын эмда Уставын, партия эмда кърал мизамны, аны кибик партия адебни бузгъанланы джуабха тартады;

б) союз республикаланы

компартияларыны ЦК-рыны,
партияны край эмда область
комитетлерини партиядан
къысдауу эмда партия ай-
ыбла бериуу юсюнден эт-
ген оноуларына къарайды.

V.

**ПАРТИЯНЫ
РЕСПУБЛИКА,
КРАЙ, ОБЛАСТЬ, ОКРУГ,
ШАХАР ЭМДА РАЙОН
ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫ**

41. Республика, край, область, округ, шахар, район партия организацияла эмда аланы комитетлери кеслерини ишлеринде КПСС-ни Программасын эмда Уставын башчылыкъгъа тутадыла, республиканы, крайны, областны, округну, шахарны эмда районну ичинде партияны политикасын джашауда бардырыу иш-

ни барын да бардырадыла, КПСС-ни Ара Комитетини директиваларын толтурууну къурайдыла.

42. Партияны республика, край, область, округ, шахар, район организацияларыны, аланы башчылыкъ этген органларыны баш борчлары быладыла:

а) асламланы ичинде политика эмда къурам иш бардырыу, аланы коммунизм ишлеуню ишлерин джашауда бардырыугъа, промышленность эмда элмюлк производствону не къадар ёсдюрюуге, кърал планлары толтуруугъа эмда артыгъы бла толтуруугъа къурауду;

уруннъанланы материалъ джашау турмуш болумларын эмда культура дараджаларын таймаздан кёлтюрюрге къайгырыуду;

б) идеология ишни къурау, марксизмни-ленинизмни пропагандасын бардыруу, уруннъанланы коммунист анълылыкъларын кёлтюрюу, джер-джердеги басмагъа, радиогъа эмда телевидениеге башчылыкъ этиу, культура-джарыкълыкъ учреждениелени ишлегенлери не къарауллукъ этиудю;

в) Советлеге, профсоюзлагъа, комсомолгъа, кооперациягъа эмда башха общество организациялагъа

аладагъы партия къаумла-
ны юслери бла башчылыкъ
этиў, ол организацияланы
ишлерине урунъанланы не
къадар кёб тартыў, со-
циалист къралчылыкъдан
коммунист общество кеси
иш бардырыўгъа кёче
барыўну керекли болуму
болуб кёб адамланы кесле-
ри ишлеялыўларын эмда
тириликлерин ёсдюрюўдю.

Партия организацияла, со-
вет, профсоюз, кооператив
эмда урунъанланы башха
общество организациялары-
ны орнуна ишлемейдиле,
партия эмда башха органла-
ны функцияларын къатыш-
дырыўну, иште керек бол-

магъан параллелизмни джибермейдиле;

г) башчылыкъ этген кадрланы сайлаб алыу эмда ишге салыу, коммунист идеялыкъ, тюзлюк, кертилик, берилген иш ючюн партияны эмда халкъны аллында уллу джуаблылыкъ иннетде юретиу;

д) общество иш этиу джорукъда коммунистлени штатдан тышында ишлеучюле этиб партия ишни бардырыргъа кѣб тартыу;

е) кесини республикасында, крайында, областында, округунда, шахарында, районунда партияны тюрлю-тюрлю учреждениеле-

рин эмда предприятиелерин къурау, аланы ишлегенлерине башчылыкъ этиу; кесини организациясында партияны хазнасын юлешиу; кесини этген ишинден кёзююу бла огъаргъы партия органъа таймаздан билдириу эмда отчет бериу.

**ПАРТИЯНЫ РЕСПУБЛИКА,
КРАЙ ЭМДА ОБЛАСТЬ
ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫНЫ
БАШЧЫЛЫКЪ ЭТГЕН
ОРГАНЛАРЫ**

43. Область, край, республика партия организацияны баш органы область, край партия конференция

неда союз республиканы
компартиясыны съезди, ала-
ны аралары заманда да—
область комитет, край ко-
митет, союз республиканы
компартиясыны ЦК-ды.

44. Кёзююлю область, край
конференцияны неда союз
республиканы компартиясы-
ны съездин область, край
комитет, союз республика-
ны компартиясыны ЦК-сы
эки джылгъа бир кере
джыяды, кёзююсюзле уа
(чрезвычайный) — область,
край комитетни, союз рес-
публиканы компартиясыны
ЦК-ны оноуу неда область,
край, республика партия
организациягъа кирген ор-

ганизацияланы членлерини бютеу саныны юч этиб бирини излегени бла джыйыладыла. Областлагъа юлешиниую болгъан союз республикаланы компартияларыны съездлерин (Украина, Белоруссия, Къазахстан, Узбекистан), тёрт джылда бир кере бардырыгъа боллукъду.

Область, край конференциягъа, союз республиканы компартиясыны съездине барлыкъланы санын тыйыншлы партия комитет белгилейди.

Область, край конференция, союз республиканы компартиясыны съезди об-

ласть, край комитетни, союз республиканы компартиясыны ЦК-ны, ревизия комиссияны отчётларына тынъылайды, кесини кёлюне келгенине кёре башха партия, мюлк эмда культура ишлени сюзеди, область, край комитетни, союз республиканы помпартиясыны ЦК-сын, ревизия комиссияны эмда КПСС-ни съездине делегатланы сайлайды.

45. Область, край комитетле, союз республикаланы компартияларыны ЦК-лары, комитетни секретарлары да ичинде болуб, бюро сайлайдыла. Секретарлагъа беш джылдан аз болмагъан пар-

тия стаж керекди. Комитет-
лени пленумларында, аны
кибик партия комиссияланы
председателлери, ол коми-
тетлени отделлерини заве-
дующилери, партия газет-
лени эмда журналланы ре-
дакторлары бегитилинедиле.

Бара тургъан ишлеге къа-
рар эмда толууу тинтер
ючюн партияны обкомла-
рында, крайкомларында, со-
юз республикаланы компар-
тияларыны ЦК-да секрета-
риатла къуралыргъа бол-
лукъдула.

46. Область, край коми-
тетни, союз республиканы
компартиясыны ЦК-ны пле-

нуму тёрт айда бирден аз болмай джыйылады.

47. Область, край комитет, союз республиканы компартиясыны ЦК-сы округ, шахар, район организациялагъа башчылыкъ этеди, аланы ишлерине къарайды эмда кёзююу бла таймаздан партияны округ, шахар эмда район комитетлерини отчётларына тынъылайды.

Крайлагъа эмда союз республикалагъа кирген автоном республикаланы, аны кирик автоном эмда башха областланы партия организациялары край комитетлени, союз республикаланы

компартияларыны ЦК-ны
башчылыгы бла ишлей-
диле.

**ПАРТИЯНЫ ОКРУГ,
ШАХАР ЭМДА РАЙОН
(ЭЛЭМДА ШАХАР)
ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫНЫ
БАШЧЫЛЫКЪ ЭТГЕН
ОРГАНЛАРЫ**

48. Округ, шахар, район
партия организацияны баш
органы округ, шахар, район
комитет эки джылда бирден
аз болмай джыйгъан ок-
руг, шахар, район партия
конференция неда комму-
нистлени бютеу джыйылыу-
ларыды, кёзюусюзле уа—

комитетни оноуу бла не-
да тыйыншлы партия ор-
ганизациягъа кирген пар-
тияны членлерини бютеу
саныны ючден бирини из-
легени бла джыйыладыла.

Округ, шахар, район кон-
ференция (джыйылыу) ко-
митетни, ревизия комиссия-
ны отчетларына тынъылай-
ды, кесини кёлюне келген-
нъе кёре партия, мюлк эм-
да культура ишлени сюзе-
ди, округ, шахар, район
комитетни, ревизия комис-
сияны эмда область, край
конференциягъа неда союз
республиканы компартиясы-
ны съездине делегатланы
сайлайды.

Округ, шахар эмда район конференциягъа барлыкъланы саныны мардасын тыйыншлы партия комитет белгилейди.

49. Округ, шахар, район комитет комитетни секретарларын да айтыб бюро сайлайды, аны кибик комитетни отделлерини заведующийлерин, газетлени редакторларын бегитеди. Округ, шахар, район комитетни секретарларына юч джылдан аз болмагъан партия стаж амалсыз керекди. Секретарланы обком, крайком, союз республиканы компартиясыны ЦК-сы бегитеди.

50. Округ, шахар, район комитет башланнъан партия организацияланы къурайды эмда бегитеди, аланы ишленгерине башчылыкъ этеди, таймаздан парторганизацияланы ишлеринден отчетлагъа тынъылайды, коммунистлени учётун бардырады.

51. Округ, шахар, район комитетни пленуму юч айда бирден аз болмай джыйылады.

52. Округ, шахар, район комитетни штагда болмагъан инструкторлары барды, тюрлю-тюрлю партия ишлени юсюнден таймаздан турлукъ неда бир заманнъа дери комиссияла къурайды эмда

партия комитетни бардыргъан ишине общество башламлада коммунистлени тартыуу башха формаларын хайырландырады.

VI.

ПАРТИЯНЫ БАШЛАНЪАН ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫ

53. Партияны тамалы башланнъан партия организацияладыла.

Башланнъан партия организацияла партияны членлерини ишлеген джерлеринде, партияны членлери ючден аз болмасала—заводада, фабрикалада, совхозлада эмда башха предприятиеледе, колхозлада, Совет Аскерни частларында, уч-

реждениеледе, окъуу заведениеледе д. а. к. къураладыла. Аны кирик, территориялы башланнъан партия организацияла коммунистлени джашагъан джерлеринде, элеледе эмда домоуправлениеледе къуралыргъа боллукъдула.

54. Партияны членлери бла кандидатлары 50-ден кѣб болгъан предприятиееледе, колхозлада, учреждениеледе башланнъан ара партия организацияланы ичинде райкомну, горкомну, окружкомну эркинлиги бла цехледе, участоклада, фермалада, бригадалада, отделеледе д. а. к. партия орга-

низацияла къуралыргъа боллукъдула.

Цех, участок д. а. к. организацияланы ичинде, аны кирик членлери бла кандидатлары 50-ден аз болгъан башланнъан партия организацияланы ичинде бригадалада эмда башха иш звенолада партия къаумла къуралыргъа боллукъдула.

55. Башланнъан партия организацияны баш органы айда бир керенден аз болмай бардырылгъан партия джыйылыуу.

300-ден кѣб коммунист болгъан уллу партия организациялада бютеу партия джыйылыуу керекли бол-

реждениеледе, окъуу заведениеледе д. а. к. къураладыла. Аны кибик, территориялы башланнъан партия организацияла коммунистлени джашагъан джерлеринде, элеледе эмда домоуправлениеледе къуралыргъа боллукъдула.

54. Партияны членлери бла кандидатлары 50-ден кёб болгъан предприятие-леде, колхозлада, учреждениеледе башланнъан ара партия организацияланы ичинде райкомну, горкомну, окружкомну эркинлиги бла цехледе, участоклада, фермалада, бригадалада, отделеледе д. а. к. партия орга-

низацияла къуралыргъа бол-
лукъдула.

Цех, участок д. а. к. ор-
ганизацияланы ичинде, аны
кибик членлери бла канди-
датлары 50-ден аз болгъан
башлангъан партия орга-
низацияланы ичинде брига-
далада эмда башха иш зве-
нолада партия къаумла къу-
ралыргъа боллукъдула.

55. Башлангъан партия
организацияны баш органы
айда бир кереден аз бол-
май бардырылгъан партия
джыйылыуу.

300-ден кёб коммунист
болгъан уллу партия орга-
низациялада бютеу партия
джыйылыуу керекли бол-

гъанына кёре партком сал-
гъан болджалда неда цех
парторганизацияланы та-
лайыны излегени бла джый-
ылады.

56. Этиллик ишлени бар-
дырыр ючюн башланнъан,
цех партия организация
партия джыйылыу бегитген
санда бир джылгъа бюро
сайлайды. Партияны член-
лери 15-ден аз болгъан баш-
ланнъан эмда цех партор-
ганизациялада бюро сайлан-
майды, партия организация-
ны секретары эмда аны
заместители сайланадыла.

Башланнъан эмда цех
парторганизацияланы секре-
тарларына джылдан аз бол-

магъан партия стаж амалсыз керекди.

Партияны 150-ден аз членнин бирлешдирген башланъан партия организациялада джорукъдача партия къуллукъчула кеслерини къуллукъ этген ишлеринден бош этилмейдиле.

57. Партияны членлери бла кандидатлары 300-ден кёб болгъан улуу предприятиеде эмда учреждениеде, керек болгъан кёзюуледе ўа, ишини башхалыгъын эмда джерни узакълыгъын эсге алыб, 100-ден аслам коммунисти болгъан организациялада, обкомну, крайкомну, союз республи-

каны компартиясыны ЦК-ны эркинлиги бла ол предприятияелени, учреждениеелени цех партия организацияларына башланнъан партия организацияны эркинлигича эркинлик бериб партия комитетле къуралыргъа боллукъдула.

Колхозланы партия организацияларында 50 коммунист болса партия комитетле къуралыргъа боллукъдула.

Партком бир джылгъа сайланады, аны составыны санын, бютеу партия джыйылыу, конференция беги-теди.

58. Башланнъан партия

организация кесини этген ишинде КПСС-ни Программасы бла Уставын башчылыкъгъа тутады. Ол ишни уруннъанланы ичинде бардырады, аланы Совет Союзну Коммунист партиясыны тегерегине джыйышдырады, асламланы партияны политикасын джашауда бардырыргъа, коммунизм ишлер ючюн кюрешге къурайды.

Башланнъан партия организация:

а) КПСС-ге джанъы членле алады;

б) коммунистлени партияны ишине ийнаннъан, идея тюшюнмеклик, коммунист

адеблик иннетде юретеде;
в) коммунистлени маркс-
чы-ленинчи теорияны ком-
мунизм ишлеу бла бек бай-
ламлы этиб, окъутууну
къурайды, марксизмни-ле-
нинизмни не тюрлю да ре-
визионист терслендирирге
кюрешгенлеге эмда аны
догматизмликде анъылатыу-
гъа къаршчы чыгъады;

г) урунууда, предприя-
тиени, колхозну, учреж-
дениени, окъуу заведение-
ни общество-политика эмда
мюлк джашауунда комму-
нистлени алчылыкъ магъа-
наларын кёлтюрюуну къай-
гъысын кёреди;

д) урунъанланы комму-

низм ишлеуде этиллик иш-
лени тындыртыргъа къу-
раучу болады, кърал план-
ланы эмда уруннъанланы
алгъан борчларын толтурур
ючюн социалист эришиуге
башчылыкъ этеди, асламла-
ны предприятиелени эмда
колхозланы ич резервлерин
табаргъа эмда аланы иги
хайырландырыугъа, илмуну,
техниканы джетишимлерин
эмда алчыланы сынамын
ишге иги синъдириуге къу-
райды, урунуу мизамны бе-
гитиуню, иш къоратыу-
ну тохдаусуз ёсдюрюуню,
чыкъгъан затланы агъачын
иги этиуню бардыргъанлай
турады, предприятиеледе,

совхозлада эмда колхозлада ара байлыкъны сакълауну эмда кѣб этиуню къайгъысын кѣреди;

е) асламла арасы агитация эмда пропаганда ишни бардырады, асламланы коммунизм иннетде юретеди, урун-нъанлагъа кърал эмда общество ишлени джюрютюу усдалыкъла алыргъа болушады;

ж) къагъыуу эмда кесин къагъыуу кенъ бардыруу бла уллу кѣллюлюкню, кеси тургъан джерден башханы билирге суймегенликни кѣрюнюулерин бла, кърал мизамны бузуула бла кюреш бардырады,

къралны алдаргъа этилген
дыгаласланы къроратады,
предприятиеледе, колхозла-
да эмда учреждениеледе
мизамсызлыкъгъа, иесиз-
ликге, артыкъ джоюмчу-
лукъгъа къраршчы мадарла
этеди;

з) окружкомну, горком-
ну, райкомну бютеу бар-
дыргъан ишлеринде алагъа
болушады эмда кесини иши-
ни юсюнден алагъа отчет
береди.

Партия организация, хар
коммунист кесини бютеу
джашауунда КПСС-ни Про-
граммасына — коммунизм иш-
леучюню адеб кодексине
салыннъан кесин джюрютюу-

ню иги джорукъларын кеси сакъларгъа эмда уруннъанлагъа аланы синъдириуню болдуруб туругъа керекди:

— коммунизмни ишине кесин бериу, социалист Джуртну, социализм къралланы суююу;

— обществогъа ашхылыкъгъа халал урунуу: иш-лемеген ашамайды;

— хар адам ара байлыкъны сакълауу эмда кёб этиуню къайгысын кёрююу;

— кесини общество борчун уллу билиу, обществону излемлерин бузуулагъа тэзюб болмау;

— биргелик эмда бир

бирине нёгерлик болушуу:
хар бири барысы ючюн,
бары да бири ючюн;

— адамланы арасында
адамлыкъ эмда бир-бирин
суююу: адам адамгъа тенъ-
ди, нёгерди эмда къар-
нашды;

— тюзлюк эмда керти-
лик, джюрек тазалыкъ, об-
щество эмда энчи джашау-
да кесин уллу кёрмеу эмда
басымлы тутуу;

— юйдегини ичинде бир-
бирин суюмеклик, сабийле-
ни юретир ючюн къай-
гъырыу;

— терсликге, харамашар-
лыкъгъа, тюзсюзлюкге, ка-

рьеристликге, джыртхышчылыкъгъа тѣзмеу;

— СССР-ни халкъларыны барыны да шохлукълары бла къарнашлыкълары, миллет эмда раса айырыугъа тѣзмеу;

— коммунизмни, рахатлыкъны эмда халкъланы эркинликлерини джаулары бла джарашыб болмау;

— бютеу къралланы урунъанлары бла, халкъланы бары бла къарнашлыкъда бир иннетли болуу.

59. Иш чыгъарыу бла къысха байламлы ишлеген иш эмда сатыу-алыу предприятия, совхозланы, колхозланы, аны кибик про-

ект организацияланы, кон-
структорбюроланы, илмутин-
тиу институтланы башлан-
нъан партия организация-
ларыны администрацияны эт-
ген ишине къарауллукъ этер
эркинликлери барды.

Администрацияны этген
ишине къарауллукъ этиу
эркинликлери болмагъан,
министерстволаны, кърал
комитетлени, совнархозла-
ны эмда башха ара эмда
джер-джердеги совет, мюлк
учреждениелени эмда ве-
домстволаны партия орга-
низациялары аппаратны иш-
ин иги этиуге бек болушур-
гъа, ишлеучюлени берил-
ген иш ючюн уллу джуаб-

лылыкъ инѣетде юретирге,
кърал мизамны кючлю этер-
ге, адамланы кереклилери-
не къараўну игилеўге ма-
дарла этерге, уллу кёллю-
люк бла эмда ишни созуў-
чулукъ бла кючлю кюреш
бардырыгъа, учреждение-
лени, аны кибик къуллукъ-
ларына къарамай башха-
башха ишлеўчюлени ишле-
ринде джетишимсизликлери-
ни юсюнден тыйыншлы пар-
тия органлагъа билдирирге
керекдиле.

VII.

ПАРТИЯ
БЛА
КОМСОМОЛ

60. Джаш тѣлюню Бютеусоюз Ленинчи Коммунист Союзу—джаш тѣлюню ишин кеси бардыргъан общество организациясыды, партияны тири болушуучусу эмда резервиди. Комсомол партиягъа джаш тѣлюню коммунизм иннетде юретирге, аны джанъы обществону ишлеуню ишине тартаргъа, коммунизмде джашарыкъ, ишлерик эмда об-

щество ишлени джюрютюрюк не джаны бла да билимли адамланы тёлүсүн хазырларгъа болушады.

61. Комсомол организацияланы предприятиени, колхозну, учреждениени ишин сюзерге эмда аны юс-юнден тыйыншлы партия организацияланы алларында айтыргъа башламчылыкъ эркинликлери барды. Ала иште, бютюн да башлан-нъан партия организацияла болмагъан джерледе коммунизм ишлеуню хар къайсы ишинде да партияны директиваларын джашауда иги бардырыргъа керекдиле.

62. ВЛКСМ Совет Союз-

ну Коммунист партиясыны башчылыгъы бла ишлейди. ВЛКСМ-ни джер-джердеги организацияларыны ишине тыйыншлы республика, край, область, округ, шахар, район партия организацияла джол кѣргюзедиле эмда къарауллукъ этедиле.

Джер-джердеги партия органла эмда башланиъан партия организацияла джаш тѣлюню коммунист халлы юретиу ишде комсомол организациялагъа таянадыла, ала ны хайырлы башламларын кѣлтюредиле эмда джаядыла.

63. ВЛКСМ-ни КПСС-ге алыннъан членлери партия-

гъа кирген замандан баш-
лаб, ала комсомол органи-
зациялада башчылыкъ этген
орунлада тюл эселе, ком-
сомолдан чыгъадыла.

VIII.

**СОВЕТ АСКЕРДЕ
ПАРТИЯ
ОРГАНИЗАЦИЯЛА**

64. Совет Аскерни партия организациялары кеслерини ишлеринде КПСС-ни Программасы бла Уставын башчылыкъгъа тутадыла эмда Ара Комитет бегитген инструкциялагъа кёре ишлейдиле.

Совет Аскерни партия организациялары Саутланнъан Кючледе партияны политикасын джашауда бардырыуу толтурадыла, аскер-

чилени Коммунист партияны
тёгерегинде бирикдиредиле,
аскерчилени марксизмни-
ленинизмни идеяларыны, со-
циалист Джуртха кесле-
рин бериую иннетинде юрё-
тедиле, аскер бла халкъны
бирликлерин кючлю этерге
иги болушадыла, аскер ми-
замны кючлю этиую къай-
гъысын этедиле, аскерчи-
лени аскер эмда политика
джанында хазырлыкълары-
ны ишлерин толтурургъа,
джанъы техниканы эмда
саутну окъуб билирге, ке-
сини аскер борчун, коман-
дованиени приказларын эм-
да буйрукъларын сёзсюз
толтурургъа къобарадыла.

65. Саутланъан Кючледе партия ишге башчылыкъны КПСС-ни ЦК-ны отделини эркинликлерича эркинлик-ле бла ишлеген Совет Аскерни эмда Аскер-Тенъиз Флотну Баш политика управ-леннесини юсю бла КПСС-ни Ара Комитети этеди.

Округланы эмда флотла-ны политуправлениелерини начальниклерине, армияла-ны политотделлерини на-чальниклерине амалсыз бешджыллыкъ, соединение-лени политотделлерини на-чальниклерине уа ючджыл-лыкъ партия стаж керекди.

66. Совет Аскерни партия органлары эмда политор-

ганлары джер-джердеги партия комитетле бла къысха байламлылыкъ тутадыла, алагъа кёзюу кёзюуу бла аскер частлада политика ишни юсюнден айтадыла. Аскер партия организацияланы секретарлары эмда политорганланы тамадалары джер-джердеги партия комитетлени ишлерине къошуладыла.

IX.

ПАРТИЯДА
БОЛМАГЪАН
ОРГАНИЗАЦИЯЛАДА
ПАРТИЯ
КЪАУМЛА

67. Совет, профсоюз, ко-
оператив эмда уруннъанла-
ны асламла болгъан, башха
организациялары джыйгъан
съездледе, конференцияла-
да, совещаниеледе, аны ки-
бик ол организацияланы
сайланыучу органларында,
партияны членлери ючден
аз болмаса, партия къаумла
къураладыла. Ол къаумла-
ны ишлери партияны тийиу-

юн не джаны бла да кючлю
этиу эмда аны политикасын
партияда болмагъанланы
ичинде бардырыу, партия
эмда кърал мизамны кючлю
этиу, уллу кёллюлюк бла
кюрешиу, партия эмда совет
директиваланы толгъанла-
рын тинтиудю.

68. Партия къаумла тый-
ыншылы партия органла-
гъа: Совет Союзну Комму-
нист партиясыны Ара Коми-
тетине, союз республиканы
компартиясыны ЦК-на, пар-
тияны крайкомуна, обкому-
на, окружкомуна, горкому-
на, райкомуна бойсунадыла.

Хар не иште да партия

къаумла башчылыкъ этген
партия органланы оноула-
рын къаты эмда джаллау-
суз башчылыкъгъа тутар-
гъа борчлудула.

Х.

**ПАРТИЯНЫ
АЧХА
ХАЗНАСЫ**

69. Партияны эмда аны
организацияларыны ачха
хазналары членлик взносла-
дан, партияны предприя-
тиелерини хайырларындан
эмда башха джерден тюш-
генледен къураладыла.

70. Партияны членлери бла
кандидатларына ай сайын
бериллик членлик взносла
бу мардада бегийдиле:

айгъа алгъан джаллары:

50 сомгъа	дери болса	10 капек
51-ден 100 сом.		0,5 процент
101 „ 150 сом.		1,0 процент
151 „ 200 сом.		1,5 процент
201 „ 250 сом.		2,0 процент
251 „ 300 сом.		2,5 процент
300 сом. кёб		3,0 процент береди.

71. Партиягъа членнге кандидатха кирген заманда киргенлик взносла айлыкъ джалындан эки процент мардада алынадыла.

БАШЛАРЫ

I. Партияны членлери, аланы борчлары эмда эркинликлери . . .	11
II. Партиягъа членнъе кандидатла	37
III. Партияны организаци- он къуралыуу. Партия- ны ич демократиясы	43
IV. Партияны баш орган- лары	61

V. Партияны республика, край, область, округ, шахар эмда район организациялары	73
Партияны республика, край эмда область организацияларыны башчылыкъ этген органлары . .	80
Партияны округ, шахар эмда район (эл эмда шахар) организацияларыны башчылыкъ этген органлары	86
VI. Партияны башлангъан организациялары . .	91
VII. Партия бла комсомол	109
VIII. Совет Аскерде партия организацияла . .	115

IX. Партияда болмагъан организациялада пар- тия къаумла	121
X. Партияны ачха хаз- насы	127

**УСТАВ
КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ
СОВЕТСКОГО СОЮЗА**

На карачаевском языке

Сдано в набор 23-1-1962 г.
Подписано к печати 8-III-1962 г.
Формат 60х92 1/64. Печ. л. 4,25.
Учет.-изд. л. 1,27. Заказ № 5253.
Тираж 1500 экз. Цена 13 коп.

Карачаево-Черкесское книжное
издательство, г. Черкесск, Ленина, 35-а.
Черкесская типография, г. Черкесск,
ул. Комсомольская, 32.